

ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК ПРІОРИТЕТУ УКРАЇНИ

Сьогодні аксіомою стала теза про те, що майбутнє України і майбутнє людства загалом належить молоді. Молодь, зокрема і студенти, є важливою частиною сучасного українського суспільства, носієм його інтелектуального потенціалу, визначаючи основні напрями соціально-економічного прогресу держави. Важливим є те, яке місце серед пріоритетів своєї політики держава визначить проблемам студентської молоді. На сьогодні молодь визначають як соціально-демографічну групу, відокремлену на основі сукупності вікових характеристик і особливостей соціального стану. Відповідно до статті 1 Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» молодь, молоді громадяни – це громадяни України віком від 14 до 35 років.

Багато вітчизняних та закордонних фахівців-педагогів, психологів, соціологів, філософів цікавилися різноманітними питаннями молоді як соціального феномену, зокрема Є.Бородін, М.Головатий, А.Коновалов, М.Томенко, М.Перепелиця, М.Шишкова та інші. Однак поза увагою науковців залишився аспект збереження фізичного і психічного здоров'я сучасної студентської молоді як соціальний пріоритет політики України, адже здоров'я людини є однією з найвищих загальнолюдських та державних цінностей. Особливо актуальним це є сьогодні – у добу бурхливого розвитку технології, що зумовлює значне забруднення екології, а також призводить до ведення молоддю малорухливого способу життя. Для України головною проблемою, яка пов'язана з майбутнім держави, є збереження і зміцнення здоров'я населення країни, у першу чергу студентства. Тому метою статті є з'ясувати ключові соціальні аспекти збереження здоров'я студентів у контексті державної політики України. Молодих людей за віковими показниками та родом занять можна поділити на кілька груп: – учнівська молодь (учні загальноосвітніх навчальних закладів), – студентська молодь (студенти та слухачі вищих начальних закладів різних рівнів акредитації), – молоді фахівці і робітники (молоді люди з вищою, середньоспеціальною освітою без освіти, які працюють). Однією з найбільш соціально та політично активних є група студентської молоді. Так, в Україні нараховується близько 11 млн. юнаків і дівчат, з них понад 1,5 млн. – студенти ВНЗ I–IV рівнів акредитації. У свою чергу, студент – це особа, яка в установленому порядку зарахована до вищого навчального закладу та навчається за денною (очною), вечірньою або заочною, дистанційною формами навчання з метою здобуття певних освітнього й освітньо-кваліфікаційного рівнів. Виходячи з наведеного вище, до студентської молоді можна зараховувати осіб віком від 17 років, які зараховані і навчаються у ВНЗ I–IV рівнів акредитації. Фізичне здоров'я студентів є дуже важливою проблемою і потребує втручання держави у питання розвитку спортивно-рекреативної інфраструктури (розширення мережі доступних спортивно-оздоровчих закладів, організацій), активізації спортивно-оздоровчої роботи зі студентською молоддю поза навчальними закладами та масштабної пропаганди здорового способу життя (на телебаченні, в інтернетпросторі тощо). Це, звісно, потребує від держави збільшення фінансування студентського спортивного руху (універсади, спартакиади та ін.), а також використання позитивного міжнародного досвіду у сфері охорони здоров'я молоді, зокрема студентства. Дослідження,

проведені багатьма науковцями, свідчать, що основна маса населення країни має низький і нижче середнього рівня стан здоров'я та знаходиться за межами «безпечного здоров'я». Нині Україна переживає не тільки глибоку економічну, політичну і соціальну кризу, але й стикається з такими демографічними процесами, які загрожують існуванню української нації. Ці та багато інших факторів підривають здоров'я сучасної української студентської молоді. Зокрема, С.О.Омельченко стверджує, що «у країні склалася кризова соціально-економічна ситуація, яка призводить до значного погіршення здоров'я населення, підриву системи охорони його здоров'я і руйнування економічних умов її подальшого розвитку, яка ще довго буде відображатися не лише на демографічному, а й на соціально- економічному розвитку країни».

Загрозливих масштабів набуває також і розповсюдження ВІЛ/СНІДу. В Україні, за оцінками національних та міжнародних експертів, кількість ВІЛ-інфікованих визначається теоретично в межах 2%, а кількість офіційно зареєстрованих на сьогодні перевищує 150 тисяч. Переважну більшість інфікованих в Україні становлять молоді люди віком від 20 до 39 років, постійно реєструються інфіковані особи підліткового віку. За останнє десятиріччя поширення сифілісу серед дівчаток-підлітків віком 15-17 років збільшилося в 31,2 рази, у хлопчиків-юнаків – у 20,2. Кількість споживачів наркотичних засобів та психоактивних речовин подвоїлася, окрім того, вікова межа наркозалежної молоді також виявляє тенденцію до зниження. Кількість зареєстрованих споживачів наркотиків перевищує 100 тис., 80% з них становить молодь віком до 28 років, понад 8 тис. – неповнолітні. На обліку залежних від алкоголю перебувають 100 тис. неповнолітніх у віці 15—17 років. Кожен третій підліток у віці 12—14 років та кожен другий у віці 15 років курять. До активних курців належать: середхлопців 11% у віці 13—15 років, 20% у віці 15—16 років і 35% у віці 16—17 років; серед дівчат відповідні показники – 5%, 6% і 19%. Низькою є сексуальна культура молодих людей, що негативно впливає на стан їхнього репродуктивного здоров'я. Попри те, що кількість абортів серед підлітків протягом останнього десятиліття суттєво зменшилася, вони й досі мають місце у дівчат віком до 16 років.

Такі загрозливі тенденції у сфері охорони здоров'я молоді вимагають від України чітких, виважених і невідкладних заходів щодо їх подолання. Певні кроки до подолання факторів, що загрожують здоров'ю молоді загалом та студентів зокрема зроблено.

Дієвим чинником регуляції ситуації з погіршенням здоров'я студентів повинна стати держава з її розгалуженою системою навчальних закладів та закладів охорони здоров'я. Саме об'єднані зусилля Міністерства охорони здоров'я та Міністерства освіти і науки здатні ефективно спрямувати і організувати роботу щодо медико-соціального забезпечення молодіжної політики нашої держави. Молодіжна політика в Україні щодо освіти, соціально-політичної, економічної галузей, розвитку духовного, культурного, фізичного потенціалу молоді та функціонування молодіжних організацій визначається законодавством України. Здоров'я молоді як пріоритет держави задеклароване у таких нормативних актах, як Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні», Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні».

На наш погляд, Україні на державному рівні необхідно нарешті розпочати розглядати студентську молоддь як окрему активну суспільну силу і стратегічний ресурс розвитку країни. Це в сучасних умовах вимагає виокремлення студентської молодіжної політики як одного із загальнонаціональних соціальних пріоритетів. Основні зусилля повинні зосередитись на пошуку нових проєктів, технологій,

комплексних рішень у сфері державної соціальної молодіжної політики, постановці і формуванні стратегій, розподілі завдань і засобів. Для українських органів державної влади у здійсненні молодіжної політики та подолання демографічної кризи найголовнішими напрямками діяльності є такі: - забезпечення правової й соціальної захищеності молоді; - надання молодому громадянину гарантованого державою мінімуму соціальних послуг з навчання, виховання, духовного й фізичного розвитку, охорони здоров'я, професійної підготовки й працевлаштування; - забезпечення збалансованого поєднання державних, суспільних інтересів та прав особистості у формуванні й реалізації національної молодіжної політики; - пріоритет суспільних ініціатив стосовно аналогічної діяльності державних органів та установ при фінансуванні заходів і програм, що стосуються молоді; - залучення молодих громадян до особистої участі у формуванні й реалізації програм, що стосуються молоді, суспільства та держави. Наразі в Україні існує чимало нормативно-правових актів, що регулюють державну молодіжну політику у різних сферах: соціальне та професійне становлення молоді, молодіжне будівництво житла, дозвілля та громадська діяльність, підтримка творчої та обдарованої молоді, патріотичне та національне виховання молоді та інше. Проте це не актуалізує проблему здоров'я як комплексну складову державної молодіжної політики. Україна, на жаль, поки ігнорує соціальні вимоги світової спільноти до здоров'я людини, яке отримало відображення у відомому визначенні здоров'я, що міститься в преамбулі статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ): «Здоров'я – це стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних дефектів». Серед багатьох законодавчих актів у галузі молодіжної політики лише один спрямований безпосередньо на студентську молодь (Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо підтримки становлення та розвитку студентської сім'ї» (зі змінами) від 14 березня 2001 року № 92-р.), і ще один – на охорону здоров'я молоді (Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань про становище молоді в Україні «Формування здорового способу життя української молоді: стан, проблеми та перспективи»» від 3 лютого 2004 року № 1425-IV). Отже, збереження фізичного та психічного здоров'я студентської молоді є однією з базових функцій таких суспільних інститутів, як медицина, спорт, відпочинок і дозвілля. Вивчення ситуації з психічним здоров'ям студентів потребує поєднаних комплексних зусиль фахівців різних галузей: медиків, психологів, педагогів. У цьому ми вбачаємо перспективи та завдання подальших наукових розвідок.